

<http://dx.doi.org/10.16926/sit.2021.04.32>

Tomasz MACZUGA*

<https://orcid.org/0000-0001-5887-485X>

[rec.] Wojciech J. Cynarski, *Leksykon sztuk walki. Mistrzowie i ich szkoły*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2021, ss. 208

Jak cytować [how to cite]: Maczuga T., [rec.] Wojciech J. Cynarski, *Leksykon sztuk walki. Mistrzowie i ich szkoły*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2021, ss. 208, „Sport i Turystyka. Środkowoeuropejskie Czasopismo Naukowe” 2021, t. 4, nr 4, s. 161–163.

Recenzowana publikacja ukazała się nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Rzeszowskiego w 2021 r., w ramach *Biblioteki Lykeion* (tom XXXI). Autorem tekstu jest Wojciech J. Cynarski, profesor nauk o kulturze fizycznej, kierownik Katedry Społeczno-Kulturowych Podstaw Wychowania Fizycznego i Sportu Uniwersytetu Rzeszowskiego. W swoich pracach badawczych zajmuje się on teorią sportu, teorią sztuk walki, socjologią sportu, socjologią i antropologią kultury, turystyki i sztuk walki. Szeroki obszar zainteresowań naukowych znajduje odzwierciedlenie w ponad 700 pracach naukowych, w tym 18 autorskich monografiach profesora Cynarskiego.

W najnowszej publikacji, wydanej w języku polskim i angielskim, *Leksykon sztuk walki. Mistrzowie i ich szkoły / Lexicon of fighting arts. Masters and their schools* Autor zebrał i uporządkował – w formie haseł wraz z ich podstawowymi opisami – wiedzę na temat sztuk walki, mistrzów oraz ich szkół. *Leksykon* zawiera specjalistyczne treści, które zostały zebrane w skondensowanej formie.

Struktura omawianej publikacji jest przemyślana i klarowna, a dobór treści świadczy o wyjątkowej znajomości poruszanej problematyki. Zgodnie ze spisem treści, tekst składa się z siedmiu rozdziałów zatytułowanych: Skrót y i skrótowce,

* dr; e-mail: maczugatomasz@wp.pl

Wstęp, Podziękowania, Wprowadzenie i metodologia, Alfabetyczny leksykon, Bibliografia, Indeks nazwisk. Praca liczy 208 stron.

Rozdział „Skróty i skrótowce” liczy 103 pozycje, które zostały zapisane w oryginalnym języku: 29 w języku polskim, 7 niemieckim, 4 francuskim, 1 japońskim oraz 62 w języku angielskim, a następnie przetłumaczone i wyjaśnione w języku angielskim. Układ graficzny tłumaczeń spowodował, że nie są one usytuowane na tej samej wysokości, co może utrudniać odnalezienie odpowiednika w języku angielskim (8 pozycji w języku angielskim nie zmieściło się na stronie 7 i zostało przeniesionych na stronę 8). Ponadto nie zachowano kolejności haseł w kolumnie w języku angielskim odpowiadającej kolumnie w języku oryginalnym w dwóch przypadkach: MFMJJ i mgr. W kolumnie w języku angielskim dwukrotnie zamieszczono hasło dotyczące Igrzysk Olimpijskich: „IO – *Igrzyska Olimpijskie* (Olympic Games)” oraz „OG Olympic Games” – bez polskiego odpowiednika. Przygotowane zestawienie „Skrótów i skrótowców” porządkuje i ułatwia korzystanie z kolejnych części *Leksykonu*.

We *Wstępie* Autor nakreśla osobistą motywację oraz perspektywę, w ramach której dobrano treści *Leksykonu*. Osobista perspektywa Autora, z jednej strony profesora nauk o kulturze fizycznej, a z drugiej wieloletniego praktyka i mistrza sztuk walki, jest dużym walorem tej publikacji.

We *Wprowadzeniu i metodologii* wskazano, że jako ramy teoretyczne przyjęto humanistyczną teorię sztuk walki, antropologię sztuk walki oraz ogólną teorię sztuk walki. Zastosowany język pojęciowy wywodzi się ze wskazanych teorii¹.

W ramach przyjętej metodologii uwzględniono w *Leksykonie* dwa rodzaje haseł: nazwa sztuki walki i nazwisko nauczyciela-mistrza. W ramach haseł dotyczących sztuk walki dążono do zebrania informacji na temat historii powstania, głównych szkół oraz specyfiki i charakterystyki sztuki walki. W ramach haseł tego typu znalazły się również organizacje, stowarzyszenia, szkoły sztuk walki, a także opisy tradycyjnych broni używanych w tychże. Z kolei w przypadku haseł dotyczących osób przedstawiono dane dotyczące urodzenia, wykształcenia, trenowanych sztuk walki, posiadanych kompetencji i pełnionych funkcji. We *Wprowadzeniu* zaznaczono, że nie udało się ustalić wszystkich danych, co niestety jest zauważalne w tekście, gdzie część haseł jest mocno rozbudowana, a część zawiera informacje szcątkowe.

Łącznie przedstawiono 620 haseł dotyczących nazwisk mistrzów-nauczycieli, 240 haseł dotyczących sztuk walki oraz 191 fotografii i rycin. Zaprezentowano mistrzów sztuk walki z 45 krajów, w tym najwięcej z Japonii 237, Polski 71, USA 52, Chin 49, Niemiec 48, Francji 20, Austrii 17, Korei (łącznie) 15, Holandii 14. Najwięcej zaprezentowano mistrzów-nauczycieli z Japonii, co może wynikać z osobistych studiów i praktyki japońskich sztuk walki przez Autora.

¹ W.J. Cynarski, *Teoria i praktyka dalekowschodnich sztuk walki w perspektywie europejskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2004; W.J. Cynarski, *Towards a General Theory of Fighting Arts*, „Physical Activity Review” 2017, nr 5, s. 83–90.

Z badawczego punktu widzenia interesujące są adnotacje dotyczące linii przekazu z mistrza na uczniów w danej sztuce walki.

Warto w przyszłości zwrócić uwagę na unifikację sposobu zapisów dotyczących pochodzenia mistrzów. Przy niektórych hasłach jest to miejsce urodzenia, czasami narodowość, czasami miejsce zamieszkania. W niektórych przypadkach zapisano część kraju jako miejsce pochodzenia mistrza, na przykład Hawaje i Okinawa, a w jednym przypadku zapisano niepełną nazwę kraju Emiraty Arabskie (powinno być Zjednoczone Emiraty Arabskie). W innym miejscu nie podano kraju pochodzenia (dot. Bimba (dos Reis Machado, Manoel), s. 28), podano zamiast miejsca pochodzenia opis „flamandzki nauczyciel” (dot. Haesendonck, Francois van, s. 58).

Podano również materiały źródłowe na podstawie których opracowano przedmiotowe hasła. Wskazano tutaj na wieloletnią obserwację uczestniczącą Autora, wywiady i konsultacje z ekspertami, opracowania. Uwzględniono zarówno publikacje naukowe, jak i o charakterze popularyzatorskim, które poddano krytycznej ocenie i weryfikacji w różnych źródłach. Bibliografia opracowanego *Leksykonu* liczy 65 pozycji. Zastosowaną metodologię przedstawiono i przedyskutowano podczas międzynarodowego sympozjum.

Leksykon zawiera zestawienie treści, które mogą okazać się wielce przydatne badaczom sztuk walki. Przedstawione informacje nie są wyczerpujące i wymagają dalszych studiów, ale kompleksowe zebranie istotnych informacji na temat wybitnych mistrzów oraz sztuk walki w jednej publikacji z pewnością ułatwi zainteresowanemu czytelnikowi dalszą eksplorację naukową. Lektura tej publikacji może być również interesująca dla wszystkich pasjonatów sztuk walki.

Należy mieć nadzieję, że Autor podejmie się trudu opracowania obszernej monografii i treści *Leksykonu* będą mogły zostać znacznie rozbudowane i uzupełnione. Mając na względzie doświadczenie, wieloletnią praktykę Autora na mistrzowskim poziomie, można rozważyć w dziele kontynuującym tę pracę skoncentrowanie się na sztukach walki z japońskim rodowodem, zarówno w skali kontynentalnej, jak i globalnej obejmującej wszystkie kontynenty². Jak sam Autor zauważył, kompleksowe opracowanie wymaga intensywnej pracy dużego zespołu badawczego. Wydaje się, że stowarzyszenia naukowe International Martial Arts and Combat Sports Scientific Society oraz Idokan Poland Association posiadają odpowiednią bazę i zaplecze intelektualne do realizacji tak ambitnego przedsięwzięcia³.

² W.J. Cynarski, *Jujutsu yesterday and today. From research on the institutionalization of martial arts*, „Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology” 2012, vol. 12, nr 3, s. 10–18.

³ L. Sieber, W.J. Cynarski, *A new stage in the history of the Idokan organization*, „Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology” 2013, vol. 13, nr 3, s. 59–71.